

International

Journal of Human Studies

Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi

ISSN: 2636-8641

Cilt/Volume 8 Sayı/Issue 15 Yıl/Year: 2025

Alındı/Received: 07-04-2025 – Kabul/Accepted: 19-12-2025

**De Beauvoir, Simone. (1970). Yaşlılık: İlk Çağı, Çev: Osman Canberk-Eray
Canberk, İstanbul: Milliyet Yayınları. 325 Sayfa**

Seher ÇATALOĞLU¹

Simone de Beauvoir, feminist yazılarıyla tanınmış bir düşünür olarak öne çıkar; ancak kendisinin 1970 yılında yayımladığı Yaşlılık adlı metni, yaşlanma üzerine yapılmış derinlikli bir felsefi ve toplumsal analiz olarak bugün de dikkat çekmektedir. Son yıllarda “yaşlılık, yaşlanma, yaşlı ayrımcılığı” gibi konular daha fazla tartışılmaya ve yazılmaya başlanmış olsa da modern dönemde “yaşlılık” toplumsal, kültürel ve bireysel bağlamda ele alınmaya yeterince değer bir mesele olarak görülmemektedir. Yaşlanma süreci, çoğu zaman sadece biyolojik bir zorunluluk olarak algılanmakta ve genellikle biyolojik yaklaşımlar üzerinden yürütülmektedir. Beauvoir’un bu kitabı yazdığı yıllarda da aynı şekilde, felsefenin merkezine yerleşen ölüm ve varoluş sorunlarına kıyasla yaşlanma sorunu genellikle marjinal bir konu olarak kalmıştır. Oysa Simone de Beauvoir’un Yaşlılık adlı eseri, bu boşluğu doldurarak, yaşlanmayı kapsamlı bir biçimde inceleyen ve felsefi bağlamda sorunsallaştıran çalışmalar arasındadır. Simone De Beauvoir’ın kendi çağına kadar yaşlılığın görmezden gelindiğini net bir dille ifade ettiği bu eser, toplumun yaşlılığa bakışını sorgular ve yaşlılık dönemini anlamaya yönelik önemli katkılar sunar.

¹ Seher Çataloğlu, Dr., Ankara Üniversitesi, DTCE, Sosyal Antropoloji, sehercataloglu@gmail.com, Orcid: 0000-0001-5783-1794

Günümüzde yaşlanmaya dair algılar ve yaşlanan nüfusun artışı, Simone de Beauvoir'un bu eserini yeniden ele almayı gerekli kılmaktadır. Yaşlılık, toplumda hâlâ dışlanmış olma özelliğini korurken De Beauvoir'un kitabı bu konuyu eleştirel bir perspektiften tartışmak için yeniden vazgeçilmez bir kaynak sunmaktadır. Kapitalist toplumların gençliği yücelten ve yaşlılığı görünmez kılan yaklaşımlarına karşı, De Beauvoir'un felsefi ve antropolojik analizleri, yaşlılığı yeniden düşünmek için güçlü bir davettir. Yaşlılık kitabını bugün yeniden okumak, yaşlanmanın sadece bireysel bir biyolojik süreç olmadığını, aynı zamanda kapitalist toplumların marjinalleştirdiği bir deneyim olduğunu yeniden anlamak ve yorumlamak için önemli bir fırsattır. Eser, yaşlanmanın yalnızca biyolojik bir süreçlerden ibaret bir dönem olarak görmenin dışında, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir "ötekileştirme" süreci olduğunu gözler önüne serer.

De Beauvoir'un kendi yaşlanma deneyiminden yola çıkarak kaleme aldığı bu eser için röportajında "Kırk yaşımdayken kendimi öbür kadınlar gibi bir kadın olarak görüyordum; kadınlığın genel sorunları benim özel koşullarımdan da geçiyordu. Yaşım altmışa gelince de kendimi artık yaşlılar arasında görmeye başladım; onların sorunları benim sorunlarım oldu" (De Beauvoir, 1970:9) sözleriyle bireyin kimlik algısının yaşam süreci boyunca nasıl değiştiğini gösterirken, yaşlanma sürecinin kimliğini nasıl şekillendirdiğini de gösteriyor. Yaşlanmayı deneyimlemesiyle birlikte, toplumsal cinsiyet çalışmalarında feminist kimliğiyle tanınan Beauvoir, bu kez yaşlılık üzerine kapsamlı eleştiriler sunmaya başlıyor. Sözlerine "Amerika kendi sözlüğünden 'ölü' kelimesini çıkarmıştır. Amerika'da 'kaybolmuş sayın kişi' den söz edilir. Hatta bu ülke ileri yaşlara her türlü referansı vermekten kaçınır. Bugün Fransa'da ihtiyarlık yasak bir konudur" (De Beauvoir, 1970: 11) diye devam eden Beauvoir, modern Batı toplumlarının "ölüm" ve "yaşlılık" kavramlarını bastırma eğilimini vurgulamaktadır. "Ölü" kelimesi yerine "kaybolmuş sayın kişi" gibi örtülü ifadelerin tercih edilmesi, toplumun ölüm gerçeğiyle yüzleşmekten kaçındığını işaret eder gözükmektedir. Bu durum, yaşlılığın toplumsal hayatta konuşulmaz hale getirildiği ve yaşlı bireylerin görünmezleştirildiği anlamına gelmektedir. Beauvoir, eserinde, modern toplumların ölüm ve yaşlılıkla yüzleşmek yerine bu olguları görmezden geldiğini, bu tutumun ise yaşlıların marjinalleşmesine yol açmasını eleştirir.

Kapitalist toplumlar, ölümden kaçınmaya çalışırken, yaşlılığı da ölüm öncesi bir dönem olarak görür ve bu nedenle yaşlılığa bir değer atfetmez. Ölümle yüzleşmek istemeyen toplumlar, yaşlılığı sadece kaçınılması gereken bir süreç olarak değerlendirir ve bu yüzden yaşlı bireyleri ötekileştirir. Yaşlılık, üretkenliğin sona erdiği ve ölümün yaklaştığı bir dönem olarak algılandığı için, kapitalist sistemin değerleri arasında yer bulamaz. Beauvoir, metinde, bu sistemin bireyleri yaşlılık ve ölümle barış içinde yaşamaktan alıkoyduğunu, onları bu süreçlerde anlam arayışından mahrum bıraktığını savunur.

Beauvoir'un bu çalışması, yaşlıların toplumun kıyısına itilmesine karşı güçlü bir eleştiridir. Yaşlılık, bilgelikle ilişkilendirilen Antik dönem anlayışından uzaklaşmış, modern kapitalist toplumlarda bir tür görünmezlik ve değersizlikle özdeşleşmiştir. Beauvoir, bu süreci varoluşsal bir krizin parçası olarak görür ve yaşlılığın yeniden ele alınması gerektiğini savunur.

Yaşlılık kitabı, sadece Batı toplumlarının yaşlılara yönelik tutumlarını değil, aynı zamanda diğer kültürlerde yaşlılığın nasıl algılandığını da inceler. Simone de Beauvoir, bu kitabı hazırlarken College de France'da Claude Levi-Strauss'un yönettiği uzun antropolojik araştırmalara katılmış ve bu çalışmalardan aldığı ilhamla farklı toplumlardaki yaşlılık deneyimlerine değinmiştir. Bir röportajında, "başka başka toplumlardaki yaşlılık olaylarını izlediğini" (De Beauvoir, 1970:9) belirten De Beauvoir, bu deneyimlerinin kitabın içeriğine derin katkılar sunduğunu dile getirir. Bu sayede, Batı toplumlarının yaşlanmaya yönelik algılarının ötesine geçerek, evrensel bir perspektiften yaşlılığı analiz eder.

De Beauvoir'un en keskin eleştirilerinden biri, kapitalist toplumların yaşlıları toplumun yükü olarak görmesidir. Yaşlı bireylerin toplumsal üretime katkıda bulunmadıklarında değersizleştiğini savunarak, kapitalizmin faydacı bakış açısını sert bir şekilde eleştirir. Ona göre, yaşlı bireyler toplumun ekonomik döngüsünden dışlandıklarında, toplum tarafından unutulmaya ve yalnızlığa itilirler. Bu anlamda, De Beauvoir, kapitalist modern toplumların yaşlı bireyleri yalnızlık ve atıllık içinde yaşamaya mahkum ettiğini, bu durumun büyük bir uygarlık başarısızlığı olduğunu söyler. Bu eleştiri, günümüz toplumları için de geçerlidir. Kapitalist toplumların sunduğu "sonsuz dek gençlik" yanılsamasına karşı, De Beauvoir'un yaşlanmayı kabul eden ve ona anlam yükleyen yaklaşımı, günümüz dünyasında bir kez daha düşünülmesi gereken bir meseledir.

Yaşlılığı toplumsal ötekileştirme süreçlerinin ötesinde, bireyin varoluş mücadelesi olarak ele alan De Beauvoir, bu kitapla yaşlılık çalışmalarında yeni bir kapı aralamıştır. 1960 yılında kaleme alınan bu eser, günümüzde de yaşlılığa dair daha kapsamlı ve eleştirel bir bakış geliştirmemiz için güçlü bir kaynak olmaya devam etmektedir. Bu klasik eser günümüzde karşılaştırmalı bir bakış açısı sağlamak için yeniden okunmaya ve ele alınmaya değerdir.

Son olarak, antropolojik bir perspektiften, yaşlanmanın sadece bireysel bir mesele olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir inşa olduğunu vurgulamak önemlidir. Simone de Beauvoir'un Yaşlılık kitabı, antropoloji bağlamında da önemli bir çalışmadır. Bu anlamda, yaşlanmanın biyolojik bir gerçeklikten öte, insanın toplumsal kimliği ve bedeniyle ilişkisini yeniden şekillendiren bir süreç olduğunu gösterir. Birey, yaşlanırken kimliğini yeniden inşa etmeye çalışır, ancak bu süreç toplumsal ötekileştirme mekanizmalarıyla engellenebilir. De

Beauvoir, yaşlılığı sadece kenara itilmiş bir durum olarak değil, insanın varoluşsal yolculuğunun önemli bir parçası olarak görmemizi sağlar.

Yaşlılık, günümüzde yaşlanmaya dair derin soruları tartışmak ve bu sorulara yeni cevaplar aramak için hâlâ vazgeçilmez bir kaynak olarak karşımızda durmaktadır. Yaşlanma sürecinin birey ve toplum için ne anlama geldiğini yeniden ele almak, De Beauvoir'un eserini güncel bir tartışmanın merkezine yerleştirebilir.